

Jsou české školy dostatečně připraveny na změnu?

Nedostatečná podpora základních škol při přípravě Školních vzdělávacích programů ze strany MŠMT.

*Anna Tůmová, Alžběta Hošková
Konzultant: Mgr. Josef Basl*

*Předmět Problémy české společnosti a veřejná politika
Zimní semestr 2007/2008*

Obsah

<i>Úvod</i>	- 2 -
<i>Cíle, otázky a definice problému</i>	- 3 -
<i>Metodologie</i>	- 4 -
<i>Studium literatury, Analýza dokumentů</i>	- 4 -
<i>Mentální mapy</i>	- 5 -
<i>Případová studie</i>	- 5 -
<i>Teoretická východiska</i>	- 7 -
<i>Aktéři</i>	- 9 -
<i>Zjištění</i>	- 10 -
<i>Tvorba RVP</i>	- 11 -
<i>Podoba RVP</i>	- 12 -
<i>Informovanost učitelů</i>	- 13 -
<i>Metodická podpora</i>	- 15 -
<i>Motivace škol a finanční podpora</i>	- 16 -
<i>Informovanost veřejnosti</i>	- 18 -
<i>SWOT analýza</i>	- 19 -
<i>Silné stránky</i>	- 19 -
<i>Slabé stránky</i>	- 19 -
<i>Příležitosti</i>	- 19 -
<i>Kritická místa (Hrozby)</i>	- 20 -
<i>Aplikace</i>	- 20 -
<i>Diskuze</i>	- 21 -
<i>Závěr</i>	- 21 -
<i>Zdroje a literatura:</i>	- 23 -
<i>Články</i>	- 23 -
<i>Portály</i>	- 23 -
<i>Veřejné dokumenty</i>	- 23 -
<i>Přílohy</i>	- 24 -
<i>Příloha 1</i>	- 24 -
<i>Příloha 2</i>	- 25 -

Úvod

Od 1.9.2007 se na všech základních školách začalo v prvních a pátých třídách učit podle Školních vzdělávacích programů, které si jednotlivé školy vytvořily. Spuštění kurikulární reformy základního školství však předcházelo několik let příprav jak ze strany Ministerstva školství, tak ze strany jednotlivých škol. Základní myšlenky kurikulární reformy byly formulovány již v roce 2001 v tzv. Bílé knize. Po vzoru vyspělých evropských států je i česká kurikulární reforma postavena na konceptu tzv. klíčových kompetencí.

Samotný průběh reformy je také stejný, jako tomu bylo ve většině států EU: Ministerstvo školství vytvořilo Rámcový vzdělávací program, který určuje kompetence, které má každý žák po absolvování základní školy zvládnout. Jednotlivé školy pak mají pomocí Školního vzdělávacího programu (ŠVP) definovat, jakým způsobem chtějí žáky kompetencím naučit. Tento přístup klade velké nároky na učitele, kteří mají ŠVP vytvořit, a také jim dává velkou volnost a svobodu, která však nemusí být vnímána jen jako klad. Cílem této práce je zjistit, jak školy vytvářely své Školní vzdělávací programy a jaká byla úloha Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy při tomto procesu.

Následující text vznikl za spolupráce dvou autorek. Anna Tůmová zpracovala metodologické části práce (Studium literatury, analýza dokumentů, mentální mapy, metodologie výzkumu), výzkumná zjištění, diskusi a závěr. Alžběta Hošková zpracovala úvod, vymezení problému (cíle a otázky), teoretická východiska, analýzu aktérů a SWOT analýzu. Každá z autorek dotazovala dva pedagogy, vytyčení teoretických přístupů a strukturace problému pomocí mentálních map vznikly při společné diskusi nad problémem.

Poděkování

panu Mgr. Josefu Baslovi za cenné podněty a připomínky k naší práci.

Cíle, otázky a definice problému

V této studii se omezíme na problém reformy základního školství. Přípravné fáze této části reformy už proběhly, a tak můžeme zhodnotit jejich kvalitu a efektivitu. Reforma základního školství je však dlouhodobý proces, proto je možné případné nedostatky v ŠVP, pokud se nějaké objeví, odstranit i poté, co se podle nových Školních vzdělávacích programů ve školách začalo učit.

Z velkého množství přístupů k problému reformy školství jsme si vybraly pohled učitelů. Jejich pozice při přípravě ŠVP nám připadá jako nejobtížnější. Zároveň je však tento pohled i nejzajímavější, protože přístupy učitelů k reformě už předznamenávají, jak rychle a v jakém rozsahu se může změna skutečně realizovat. Dalo by se shrnout, že postoje učitelů prezentované v odborném tisku byly spíše negativní vůči průběhu reformy.

Tato studie si klade za cíl zjistit pouze problémy při přípravě školních vzdělávacích programů. Předpokládáme však konsenzus všech zúčastněných stran na základním principu reformy, tedy konsenzus v tom smyslu, že je potřeba změnit české školství tak, aby učilo žáky kompetencím potřebným pro jejich další život. Jediné dostupné údaje o postojích pedagogů k reformě jsou z dotazníkové ankety na serveru www.eucebnice.cz, které se zúčastnilo kolem 800 kantorů. Z ankety vyplývá, že v říjnu roku 2006, tedy rok před spuštěním nových ŠVP, odpovědělo na otázku „Souhlasíte s právě probíhající kurikulární reformou založenou na rámcových vzdělávacích programech?“ kladně jen necelých 40% kantorů.¹ V souvislosti se zdůrazňováním klíčových kompetencí se také vyskytly obavy ze snižující se úrovně znalostí studentů. Jindřich Bečvář z Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy sepsal výzvu „Všem, jejichž hlas je slyšet!“, jejíž signatáři upozorňují na současný neutěšený stav české vzdělanosti, který dávají do přímé souvislosti s potlačováním důrazu na znalosti a vědomosti. Je tedy sporné, zda zmíněný konsenzus v současnosti skutečně existuje, vzhledem k rozsahu této studie však budeme předpokládat, že ano.

Cílem této studie je určit, jak jsou učitelé na základních školách spokojeni s podporou Ministerstva školství při přípravě Školních vzdělávacích programů, a kde případně vidí kritická místa. V následujících letech budou probíhat podobným způsobem reformy středního školství a gymnázií. Definováním problémů škol při zavádění reformy základního školství tedy můžeme předejít opakování těchto nedostatků při reformě středního školství.

---

¹ http://www.eucebnice.cz/dotaznik_rvp_svp_vystupy.xls

Výzkumné **otázky** dělí problém do několika částí, a to sice:

- Jakou měly školy možnost účastnit se na tvorbě RVP?
- Považují učitelé autory RVP za kompetentní?
- Jakou metodickou podporu měly školy k dispozici při tvorbě ŠVP?
- Jak byla o připravované reformě informována široká veřejnost?
- Jak byli o připravované reformě informováni učitelé?
- Jak byli učitelé motivováni k přijetí reformy za své?
- Jak byli učitelé motivováni k práci na ŠVP?
- Jak školám vyhovovala samotná podoba RVP?

Metodologie

Metodologická část naší práce představovala čtyři oblasti zkoumání problému – mentální mapy, studium literatury, případovou studii (polostrukturované rozhovory) a SWOT analýzu. I když jsme se pokusili jednotlivé části rozčlenit, je nutné zdůraznit, že v průběhu naší práce se dílčí fáze vzájemně prolínaly.

Studium literatury, Analýza dokumentů

Další fází bylo studium dokumentů a textů týkajících se problému. Pracovali jsme jednak s veřejnými dokumenty (Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, 2001), s informacemi, které poskytovaly organizace zapojené v dané problematice (Internetový portál RVP; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; Výzkumný ústav pedagogický). Dalším okruhem literatury byly články objevující se v odborných časopisech zaměřených na vzdělávání (např. Učiteléské noviny, Česká škola²). Na základě informací z těchto článků jsme pomocí metody mentálního mapování definovaly hlavní problémové oblasti při zavádění RVP do praxe.

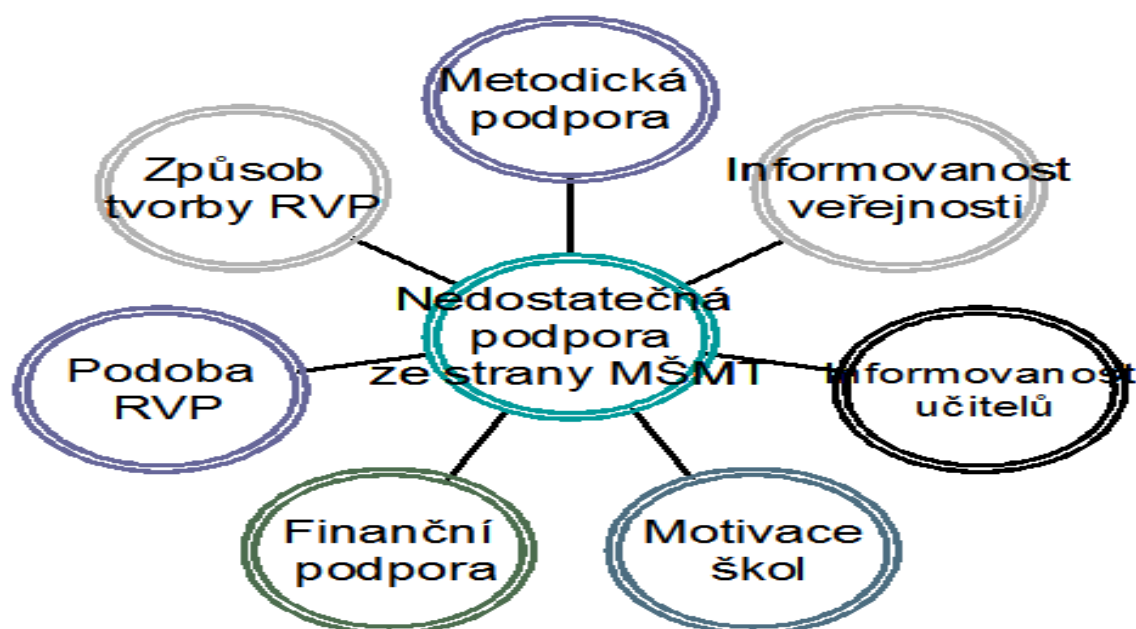
² např. Sárközi, Radek. *Chyby v tvorbě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se opakují při vzniku RVP pro gymnázia*. 16.3.2007 [cit. 2007-17-10]. <www.ceskaskola.cz>; Hučínová, Lucie. *Jak vidí naše Rámcové vzdělávací programy odborníci z Evropské Unie*. Učiteléské noviny, 2003, č. 22/23 [cit. 2007-17-10]. <www.ucitelskenoviny.cz> atd. – viz. literatura.

Mentální mapy

V první fázi naší práce jsme se pokusili strukturovat výzkumný problém pomocí metody mentálních map. Na základě předběžného studia literatury jsme rozpracovali naše téma do několika oblastí, které můžeme chápat jako dílčí aspekty výzkumného problému.

Výsledkem naší práce bylo identifikování několika okruhů, které jsme považovali za problematické a klíčové pro zmapování celého problému. Naším cílem nebylo definovat vzájemné vztahy mezi jednotlivými oblastmi, ale zmapovat oblast okruhů, která s danou problematikou souvisí a je proto klíčová pro náš výzkumný problém.

Jednotlivé aspekty problému identifikované metodou mentálních map jsou:

Případová studie

Uskutečnili jsme případovou studii na vybrané základní škole v Praze³. Na základě rozčlenění výzkumného problému do dílčích aspektů pomocí metody mentálních map, jsme vytvořili podklad pro polostrukturované rozhovory. Rozhovory byly provedeny s ředitelkou základní školy (rozhovor A), se zástupkyní ředitelky a zároveň učitelkou anglického jazyka (rozhovor B), s koordinátorkou ŠVP pro 2. stupeň základní školy (rozhovor C) a učitelkou

³ Výběr školy byl velmi ovlivněn „ochotou“ školy spolupracovat na celém projektu. Námi oslovená základní škola byla třetí školou, kterou jsme oslovili ke spolupráci. Předchozí dvě účast na projektu odmítly.

první třídy (rozhovor D), která začala v tomto školním roce podle nového školního vzdělávacího programu učit. Rozhovory byly vedeny vždy jedním tazatelem a byly nahrávány (pouze jeden nahráván nebyl, protože k němu nebyl dán od respondentky souhlas, ale tazatelka si během rozhovoru dělala o jeho průběhu poznámky).

Základní škola, která s námi spolupracovala, je svým způsobem atypickou školou, protože je situována v menší obci, avšak v těsné blízkosti Prahy. Součástí základní školy je i speciální škola. Škola začala připravovat svůj školní vzdělávací program z vlastní iniciativy již před třemi lety (celý dokument ŠVP vytvářeli učitelé školy sami, škola se rozhodla nevyužít možnosti koupit si některou z verzí školního vzdělávacího programu, které nabízí různé komerční firmy). Během tvorby školního vzdělávacího programu škola kontaktovala Výzkumný ústav pedagogický a konzultovala s jeho pracovníky konkrétní podobu školního vzdělávacího programu, jednotlivé sekce a okruhy a problémy, které se během jeho tvorby vyskytovaly. Na škole byla dokonce pořádána zvláštní školení pro pedagogy školy. Z těchto informací odvozujeme, že škola vyvíjela poměrně intenzivní snahu o vytvoření kvalitního školního vzdělávacího programu.

SWOT analýza

SWOT analýza je metoda, pomocí které je možno identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s určitým projektem, typem podnikání, opatřením, politikou apod. Jedná se o metodu analýzy užívanou především v marketingu, ale také např. při analýze a tvorbě politik (policy analysis). S její pomocí je možné komplexně vyhodnotit fungování firmy, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. Je součástí strategického (dlouhodobého) plánování společnosti.⁴

---

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/SWOT>

Teoretická východiska

Základním východiskem pro reformu školství je **koncept celoživotního učení a zaměstnatelnosti** absolventů, tento cíl je obecně přijímán a realizován ve většině zemí EU. V Bílé knize je tento koncept vysvětlen takto: *„Školy na všech stupních vzdělávací soustavy by měly poskytnout žákům a studentům nejen obecný vzdělanostní základ, ale zejména je motivovat a připravit pro celoživotní učení, protože je zřejmé, že vzdělávání ve školách je pouze první etapou celoživotního učení a má tedy spíše průpravnou funkci vzhledem k navazujícímu vzdělávání, ať již na vyšších stupních škol nebo v dalším vzdělávání v kurzech, na pracovišti i v samostatném učení. Připravenost pro celoživotní učení závisí zejména na tom, jak je člověk schopen adaptovat se na měnící životní i pracovní prostředí, vyrovnávat se s novými činnostmi komplexního charakteru, vstupovat do nových vztahů, přijímat různé role a přitom si zachovat svou lidskou, kulturní, národní a občanskou identitu.“*⁵

Koncept celoživotního učení a zaměstnatelnosti je dále rozveden definováním **klíčových kompetencí**. Rada Evropy na stockholmském jednání v březnu 2001 stanovila 3 strategické cíle, prvním z nich je zlepšení kvality a efektivity systémů vzdělávání a odborné přípravy v EU. Tento cíl mimo jiné zahrnuje i požadavek na rozvíjení klíčových kompetencí, kterým se od září 2001 začala v rámci Evropské komise zabývat skupina odborníků. Výsledky práce této skupiny tvořily základ koncepce klíčových kompetencí v rámcových vzdělávacích programech (viz příloha_1).

Skupina odborníků v rámci Evropské komise definovala klíčové kompetence takto: **Klíčové kompetence představují přenosný a multifunkční soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnatelnost.**

Klíčové kompetence nejsou souborem vlastností, dovedností a přístupů, které by platily za každých podmínek a v každé době. Jejich výběr se odvíjí od toho, co současná společnost považuje za nejdůležitější pro úspěšný život každého člověka. Ve vyspělých státech jsou těmito hodnotami demokratické hodnoty a dosahování udržitelného rozvoje. Tyto hodnoty implikují jak to, že jedinci by měli být schopni uplatnit své schopnosti, tak to, že by měli respektovat druhé a tak přispívat k vyvážené společnosti. Tato komplementarita individuálních a kolektivních cílů musí být zohledněna i v koncepci klíčových kompetencí

---

⁵ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. MŠMT. Praha 2001. str. 82

každé země, aby rozvíjely jak autonomii každého jedince, tak jeho schopnost spolupráce s ostatními.⁶

Bílá kniha pro Českou republiku zdůrazňuje, že půjde o zcela novou orientaci vzdělávání. České děti totiž sice dosahují ve srovnávacích výzkumech PISA vynikajících znalostí v matematice či přírodovědných oblastech, ale samostatné uvažování a zkoumání jim dělá potíže. Například ve čtenářské gramotnosti jsou čeští žáci dlouhodobě podprůměrní.⁷

Žák se tedy během základní školy musí naučit především:

1. *naučit se poznávat* – zvládnout metody, jak se učit, jak využívat nové informační a komunikační technologie, jak se vyhnout zahlcení povrchními informacemi, ale naučit se informace zpracovávat, měnit je ve znalosti a aplikovat, umět kriticky myslet a hodnotit;
2. *naučit se jednat a žít společně* – umět pracovat samostatně i v týmech, otevřeně komunikovat s ostatními, zvládat konflikty, respektovat odlišné názory, chápat vzájemnou závislost;
3. *naučit se být* - umět se orientovat v různých situacích a adekvátně na ně reagovat, být schopen řešit problémy a vést plnohodnotný život, jednat s větší autonomií, na základě samostatného úsudku, ale v souladu s morálními normami a s uvědoměním a přijetím osobní odpovědnosti. Jde tedy současně o kvalitní *hodnotovou orientaci*, o rozvoj odpovídajících sociálně-osobnostních vlastností, o porozumění vlastní osobnosti i o respekt k druhým a o schopnost vnímat i duchovní rozměr života a nezbytnost prosazení udržitelného rozvoje.⁸

---

⁶ The Definition and Selection of Key Competencies: Executive summary; www.oecd.org/edu/statistics/deseco.

⁷ Srovnávací výzkum PISA (Programme for International Student Assessment) organizovaný OECD zjišťuje úroveň čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti patnáctiletých žáků (<http://www.msmt.cz/pro-novinare/vysledky-mezinarodniho-vyzkumu-pisa-2006>).

⁸ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. MŠMT. Praha 2001. str. 34

Aktéři

K problémům v oblasti školství můžeme dobře uplatnit teoretický přístup zdůrazňující pohled a zájmy jednotlivých **aktérů**. Při zavádění RVP považujeme za nejdůležitější aktéry Ministerstvo školství, které reformu prosadilo, VÚP, který měl na starosti přípravu RVP, dále samotné učitele, kteří měli vytvořit ŠVP; rodičovskou veřejnost a konečně média, která bývají důležitým aktérem ve všech veřejněpolitických tématech, a jejich absence při přípravě reformy významně ovlivnila prostředí, ve kterém se přípravy odehrávaly. Ostatní aktéry, jako jsou např. studenti, nepovažujeme v této problematice za stěžejní.

Prvním z aktérů je **Ministerstvo** školství, mládeže a tělovýchovy, jehož zájmem je výchova občanů, kteří se mohou dobře uplatnit na trhu práce a jsou schopni adaptace a celoživotního učení v proměnlivých podmínkách moderní doby.

Další skupinou aktérů jsou **odborníci** zabývající se školstvím, v našem případě se jedná především o tvůrce RVP, tedy o zaměstnance Výzkumného Ústavu pedagogického, kterému byla tvorba RVP svěřena Ministerstvem školství. Zájmem odborníků je vývoj inovací pedagogických metod i obsahů učiva v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky.

Dalším aktérem jsou samotní **učitelé**, kteří vnímají svou práci jako nedoceněnou a nedostatečně ohodnocenou. Jejich zájmem je kvalitní výuka dětí pro jejich budoucí uplatnění. Příprava ŠVP na ně klade další časové nároky, které tak mohou vnímat jako zbytečné, a čas strávený nad ŠVP by raději věnovali přípravě výuky.

Rodičovská veřejnost v naší koncepci představuje aktéra, který neměl žádný podíl na tvorbě a podobě nové reformy. Přesto ovšem je významným článkem celého řetězce, protože právě rodiče mohou oceňovat úspěchy (či neúspěchy) reformy „na vlastní kůži“ prostřednictvím uplatnění svých potomků.

Velmi významným aktérem jsou **média**. Jejich role však při přípravě reformy nebyla příliš velká, většina z nich, kromě médií zaměřených na učitelskou veřejnost, se omezila na krátké oznámení o tom, že děti se od 1.9. 2007 učí podle nových pravidel. Zájmem médií je nalézání zajímavých a poutavých příběhů a událostí. Oblast školství jim většinou příliš mnoho takového materiálu nenabízí.

Zjištění

Jednotlivá zjištění a závěry jsme se rozhodli strukturovat podle toho, jakým způsobem jsme si rozčlenili celý výzkumný problém. Podle tohoto schématu byly také vedeny jednotlivé rozhovory (viz příloha_2). V rozhovorech jsme se snažili dávat poměrně velký prostor i pozitivním hlediskům celé problematice, avšak respondentky mnohdy nebyly schopné v dané oblasti pozitivní hledisko vůbec najít (popřípadě bylo oproti negativním hlediskům nepříliš podstatné).

V obecném úvodu je nutné říci, že učitelé, s kterými jsme vedli rozhovory, byli sice ztotožnění s principy reformy (důraz na kompetence, nikoli pouze na znalosti; používání nových metod a pomůcek při výuce atd.), avšak reformu samotnou pokládali spíše za zbytečnou, protože podle jejich názoru školství v České republice již řadu nově vytyčených cílů plní a reforma znamená pouze jejich popsání v teoretické rovině.

„Oni definovali, popsali věci, které v tom českém školství se dějí, které se dějí, které jsou už zavedeny a které fungují.“ (C)

„Nových věcí, pomůcek, modernizace je samozřejmě i v tom školství potřeba, ale že by to bylo zas tak nutný si nemyslím. (...) Učit děti kompetencím je určitě velice důležité, ale nemyslím si, že by to dřív nebylo, bylo, akorát to nebylo přesně takhle pojmenováno.“ (A)

„Mně připadá RVP jako něco, co přináší mnoho pozitiv, nové moderní vyučení, způsoby výuky, nový přístup, projektové vyučování (...), ale já si myslím, že se snaží opravdu o způsob moderního vyučování. (...) Existuje ale názor v učitelské veřejnosti, že to, co po nás chce RVP, my děláme. Opravdu, například projektové vyučování není nic nového. (...) My ty kompetence učili, jenom jsme je teď dali do nějaké teoretické roviny. (...) Opravdu, my už to dávno děláme a někdo si myslí, že to teď vymyslel, ale to není pravda.“ (B)

Zazněl zde ale i názor, který se stavěl negativně k tomu, že tvorba Školních vzdělávacích programů je v kompetencích školy.

„Tvorba školního vzdělávacího programu, to si myslím, že není věcí školy, ale jejich nadřízených.“ (A)

Tvorba RVP

Rámcově vzdělávací program byl vytvořen pracovníky Výzkumného ústavu pedagogického. Zajímalo nás, jak způsob práce na tvorbě RVP hodnotí učitelé a jak byli spokojeni se složením týmu tvůrců RVP (z hlediska odbornosti a kompetentnosti).

Respondentky se shodly na tom, že autoři RVP byli podle jejich zkušeností, kompetentní v dané problematice, ovšem bylo zde zmíněno i hledisko toho, že by mohl být v daném týmu vyšší počet pedagogů - „expertů z praxe“. Personální obsazení týmu tvůrců RVP z hlediska odbornosti a zaměření bylo ovšem hodnoceno spíše pozitivně.

„Co já můžu posoudit, tak odborníci to určitě byli, když mluvím o angličtině (...) možná byli to více teoretici než učitelé z praxe, možná bych doporučovala do budoucna opravdu zapojit víc učitelů z praxe, ale jelikož RVP a ŠVP zdaleka nejsou u konce, tak je tam možnost změny.“
(B)

Za kritické místo způsobu tvorby RVP je považována určitá chaotičnost v organizaci a „odpovědnosti“ za RVP. (Jedna respondentka uvedla konkrétní nedostatky a problémy, které nastaly ve chvíli, kdy RVP již byl vytvořen, ale už nebyl v kompetenci VÚP a oficiálně za něj přebíralo zodpovědnost Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Školám se tedy nedostaly informace o dané problematice ani od Výzkumného ústavu pedagogického, který tuto oblast již neměl ve své kompetenci a tudíž nebyl ochoten tyto informace podávat, ale ani od Ministerstva školství, které v té době nebylo schopno uspokojivé informace školám předat).

Za negativní hledisko byla považována nemožnost ovlivnit podobu Rámcového vzdělávacího programu ze strany škol, což ovšem teoreticky mohli zástupci pilotních škol⁹. Byla zde i připomenuta skutečnost, že kdyby byl ze strany ministerstva otevřený přístup, bylo by možné určité připomínky zohlednit ještě nyní, či se z nich alespoň poučit v budoucích projektech a dokumentech (např. zavádění školních vzdělávacích programů na středních školách).

---

⁹ Ve dvou rozhovorech byla ale také zmíněna skutečnost „neprůhlednosti“ výběru pilotních škol. Škola, v které byly rozhovory prováděny, by stála o to stát se pilotní školou, ovšem nebyla oslovena, ani se nijak nedostala k informacím potřebným k zapojení se do projektu pilotních škol, i když se aktivně zajímala o reformu už v jejím začátku.

Podoba RVP

Jako pozitivní stránka Rámcového vzdělávacího programu byl považován „nový přístup“, který v sobě ovšem zahrnoval spíše technickou a metodologickou stránku. Respondentky oceňovaly jako pozitivní hledisko důraz na nové způsoby výuky (např. projektové vyučování), na nové metody při vyučování, na moderní technologie apod. Ovšem zazněly názory, že změna, kterou dokument přináší není zdaleka tak velká, jak se celá reforma tváří, že mnoho učitelů již dávno „podle“ nové reformy učí a že celý dokument RVP pouze složitě popisuje to, co již školy dávno dělají.

Komplikovanost celého textu je také další výtkou, kterou proti podobě RVP učitelé vznášejí. Text je podle nich příliš složitý ve formulacích, nejasný, je v něm mnoho cizích slov, která jsou v daném kontextu zbytečná.

„Kritická místa vidím asi v některých oblastech, kde je to příliš teoretické.“ (B)

„Co mě na tom vadí je veliké množství cizích slov, které nejen tu práci zbytečně dělají složitější, ale dělají z ní něco, co si na to jenom hraje...“ (A)

„Nelíbí se mi ta formulace, myslím si, že je příliš krkolomná, že se to dalo napsat jednodušeji, aby tomu každý rozuměl, proč volit odborné termíny, když se to dá nahradit jednoduchou větou, která bude významově úplně stejná jako ta terminologie.“(C)

Zajímavým momentem je skutečnost, jakým způsobem je nazíráno na obecnost celého dokumentu RVP. V této charakteristice někteří vidí pozitivní hledisko (každá škola si může vytvořit takový školní vzdělávací program, jaký jí vyhovuje a jaký pokládá za nejlepší, obecnost dokumentu tedy zajišťuje možnost mnohostrannosti úhlů pohledu) a jiní naopak hledisko negativní (je těžké podle něho vytvořit funkční školní vzdělávací program, vznikají problémy při přesunech dětí v rámci škol).

„Negativa vidím v tom, že si tam každá škola v podstatě může upravit jednotlivé kapitoly v těch předmětech, a pak když dojde k přesunu dítěte z důvodu stěhování, tak se může stát, že mu naprosto některé kapitoly vypadnou a některé bude probírat dvakrát. Myslím, že tohle mělo být ze strany ministerstva dáno trošku více striktně. Na druhou stranu si myslím, že

můžeme být rádi za určitou volnost, jak dětem tu látku podávat, jakým způsobem jim předávat vědomosti.“ (A)

„Každý si ve svém vzdělávacím programu vybral něco, co chtěl zdůraznit, to všechno, co tam máme mít, tam máme, co zdůraznili a posílili, co jsme si ubrali, to záleží na každé škole. (...) V tom vidím jasné pozitivum.“ (B)

Jedna respondentka upozorňuje na možné problémy, které by mohly vznikat při přijímacích zkouškách na střední školy ve chvíli, kdy se budou osnovy jednotlivých základních škol příliš lišit. Hledisko, které je zde také zmíněno a které také souvisí s přijímacími zkouškami na střední školy, se týká problému hodnocení klíčových kompetencí. Je otázkou, jakým způsobem se s nově vzniklou situací bude vyrovnávat a jakou úlohu a pozici zde bude zastávat Školní inspekce. Vyskytl se zde názor, že hodnocení klíčových kompetencí bude velmi složitým problémem, který by byl usnadněn větším konkretizováním požadavků, neboť jejich současná podoba je příliš obecná.

„(...) myslím si, že bude problém s hodnocením kompetencí, protože RVP je příliš obecný, já bych přivítala větší konkretizaci.“ (C)

„Kritická místa vidím v tom, jak vůbec můžeme kontrolovat plnění kompetencí, protože když přijde Školní inspekce a chce kontrovat plnění kompetencí, jakým způsobem to budou dělat. To je něco, co asi není tak lehké hodnotit.“ (B)

Informovanost učitelů

Podle všech dotázaných byla informační kampaň v odborné učitelské veřejnosti nedostatečná a navíc začala příliš pozdě. Informace, které se k učitelům dostávaly, byly často chaotické a nejednoznačné. Intenzivní informační kampaň v učitelské veřejnosti probíhala až v posledním roce před zavedením školních vzdělávacích programů, v této době už ovšem většina škol měla svůj školní vzdělávací program rozpracovaný.

„Informace byly velmi chaotické, dlouhou dobu si všichni mysleli, že se to celé ani vůbec nezrealizuje.“ (C)

„Ke konci různých těch metodických návodů a publikací, případně školení bylo víc, ale myslím si, že to mělo být mnohem dřív, aby se vůbec ti lidé v tom začali orientovat a mohli na něčem pracovat, teda když to po nás chtěli (...).“ (A)

„Z mých zkušeností, byla informační kampaň mezi učiteli velmi špatná. Dokonce se mi stalo, že ještě loni na jaře, jsem mluvila s jednou paní učitelkou, která si myslela, že ŠVP znamená škola v přírodě (...).“ (A)

Tato situace ve svém důsledku „znevýhodňovala“ školy, které s tvorbou svého školního vzdělávacího programu začaly dříve, než to bylo bezpodmínečně nutné, protože měly nedostatek informací a byly nuceny strávit velké množství času a energie, aby vůbec porozuměly tomu, „co po nich vlastně ministerstvo chce“.

„My jsme sami nevěděli, jak to pojmout, od čeho začít, co udělat jako první, pak jsme ani nemohli ty informace předávat kolegům.“ (C)

Respondentky se shodly na faktu, že informace si převážně musely shánět samy (často i z jiných zdrojů, než které poskytovalo ministerstvo), protože spoléhat se na přicházející informace „ze shora“ nebylo dostačující.

„(...) nám nepomohlo vůbec v ničem. Protože my jsme začali pracovat, nebo získávat informace sami (...) tři roky nazpět. Ale bylo to jenom z naší iniciativy. Od ministerstva jsme se nedozvěděli vůbec nic (...).“ (C)

„Mně osobně začalo být jasno asi až po třech školeních, které ale nebyly organizované ani ministerstvem školství, ani tvůrci ŠVP, ale školení, které jsem si já vyhledala u různých soukromých organizací, přes známé, ale i návštěvou pilotních škol a stáží na těch pilotních školách, setkávání se koordinátorů a ředitelů pilotních škol.“ (C)

„Myslím si, že určitá snaha z jejich strany pomoci škole tam byla, ale myslím, že velice minimální a vůbec to seznamování toho nového RVP a přivádění v život do těch škol s nějakým dostatečným časovým předstihem, myslím že, příliš velké nebylo.“ (A)

Metodická podpora

Z každé základní školy byli vybráni koordinátoři, jejichž úkolem bylo organizovat celý průběh tvorby školních vzdělávacích programů a informovat školu o postupu, metodách a principech tvorby školních vzdělávacích programů. Volba těchto koordinátorů se ukázala jako velmi klíčová, protože na jejich schopnostech a vynaloženém úsilí závisela úspěšnost celého projektu. Tito koordinátoři (obvykle byli dva z jedné školy – koordinátor za 1. a 2. stupeň) absolvovali školení organizované MŠMT, které je mělo na tuto funkci dostatečně připravit. Jednotlivá školení byla obvykle vedena učiteli z pilotních škol. Z rozhovoru, který byl veden s koordinátorkou za 2. stupeň, vyplývá, že školení sice určitý výsledek mělo, avšak informace, které přineslo, nebyly dostačující. Školitelé sice sdělili koordinátorům řadu cenných zkušeností z tvorby ŠVP, avšak chyběly zde jasné informace. Respondentka si tuto situaci vysvětluje tím, že i školitelé neměli úplně jasno, jak by měl školní vzdělávací program vypadat a jak ho vytvořit, aby odpovídal požadavkům ministerstva, ale přitom byl funkční v praxi.

„To první školení pro koordinátory, bylo to osmdesát hodin, bylo podle mě k ničemu, protože sami proškolení koordinátoři, to byli vlastně učitelé z těch pilotních škol, tak v tom taky tápali, nikdo jim neřekl ani z VÚP ani z ministerstva, jestli ty jejich prezentované věci jsou správné, jestli to tak je nebo ne. Málokterý dokázal předat ty svoje zkušenosti a poznatky těm dalším.“ (C)

Probíhala také školení k jednotlivým předmětům (jakým způsobem do stávajících osnov zařadit důraz na rozvíjení klíčových kompetencí apod.), jejichž úroveň byla podle respondentek velmi dobrá, avšak tato školení začala probíhat příliš pozdě.

Respondentky se shodly na faktu, že veškerá absolvovaná školení byla nejvíce přínosná tím, že měly možnost porovnat a konzultovat svou situaci s učiteli z jiných škol. Díky tomuto „setkávání“ mohly sesbírat cenné zkušenosti, informace a rady, které mohly uplatnit při tvorbě vlastního školního vzdělávací programu.

„(...) myslím si, že většina tam byla k něčemu, protože ta informovanost z těch institucí byla tak malá, že ta setkání určitě byla pro ně dobrá, už jenom to, že se tam setkali s ostatními a vyměnili si zkušenosti.“ (A)

„(...) hlavně je to o tom kontaktu jednotlivých lidí, že si tam sdělí, v jaké fázi jsou, co udělali, co neudělali, předávání si zkušeností, to má asi největší prospěch.“ (C)

Z podobného důvodu (možnost konzultovat s jinými pedagogy) byl i relativně pozitivně oceňován internetový portál RVP.

V současné době ale organizuje školení také pedagogická fakulta a Národní ústav odborného vzdělávání, jejichž práce byla hodnocena jako velmi kvalitní, protože situace je zde řešena koncepčně a má určitou ucelenou představu na celou problematiku (ovšem i zde je kritika ze strany respondentek, že činnost těchto organizací byla nastartována příliš pozdě).

Motivace škol a finanční podpora

Oblasti „Motivace škol“ a „Finanční podpora“ jsou natolik úzce provázané, že považujeme za lepší alternativu tyto dva okruhy tématicky spojit¹⁰. Respondentky se vyjadřovaly o oblasti motivace ze strany ministerstva velmi pesimisticky. Vyšel napovrch názor, že ministerstvo nedokázalo dostatečně vysvětlit, jaké změny ve školství probíhají a hlavně tyto změny nedokázalo před odbornou veřejností odůvodnit. Jakákoli motivace jednotlivých učitelů ležela na bedrech vedení školy a koordinátorů.

„Na školeních, kterých jsem se účastnila, jsem potkala učitele, kteří vůbec nechápou smysl RVP a jsou proti tomu.“ (B)

„(...) my když jsme se ptali po smysluplnosti, tak nám nebyl nikdo schopen odpovědět.“ (C)

Největším problémem se ovšem ukázala absence jakéhokoli finančního ohodnocení učitelů za jejich práci na tvorbě školních vzdělávacích programů. Učitelé byli nuceni tvořit školní vzdělávací program ve svém volném čase (navíc ke svým povinnostem ve škole) a ještě za tyto hodiny práce navíc nebyli zaplacení.

---

¹⁰ Ve chvíli, když byly respondentky tázány, zda považují motivaci učitelů za dostatečnou, reagovaly negativně s odkazem na absenci finančního ohodnocení učitelů za práci na Školních vzdělávacích programech.

„(...) myslím si, že ze strany ministerstva bylo toto velice podceněno, protože učitelé to dělali ve volném čase bez jakýchkoli příplatků nebo nějakého ohodnocení. Když vezmeme firemní sféru, tak tam, pokud někdo dělá něco navíc, vždycky je za to řádně ohodnocen, což teda tady nebylo. Ty prostředky prostě z ministerstva nejsou. (...) my je můžeme finančně ohodnotit pouze z těch zdrojů, které máme normálně k dispozici, ale tím bychom je měli ohodnotit v podstatě za tu práci, kterou dělají v rámci školy a ne že tady budou ještě vytvářet nějaký vzdělávací programy, které... to prostě nepatří do jejich práce.“ (A)

„(...) člověk se pak cítí velice hloupě, protože jim pak na to ani nemá co odpovědět. Já bych to pro ně udělala hrozně ráda, ale když není z čeho... já jim můžu tak hezky poděkovat, ale to je bohužel všechno.“ (A)

Pro úspěšnost reformy je klíčové, aby jednotliví učitelé přijali principy reformních změn za své. Změnu v jejich přístupu k výuce ovšem nemůže ovlivnit pouze sepsání nějakého dokumentu. Tento proces je složitější a závisí na mnoha faktorech, je ovšem jasné, že ministerstvo tuto oblast velmi podcenila a ohrozila tím i úspěšnost celé reformy¹¹.

„(...) když je ten učitel, který učí nějakým způsobem, řeknu třicet let, tak nevěřím, že je ochoten se změnit, možná v některých oblastech (...) ale celkový způsob výuky, v přístupu k žákovi, to už asi je moc těžké, záleží samozřejmě na učiteli, jeho flexibilitě, ale já v tomhle ohledu jsme skeptik.“ (B)

Podle respondentek mnoho učitelů stále vůbec nechápe smysl zavedení reformy a celého dokumentu RVP.

„Někteří učitelé pořád ještě tápají po pochopení RVP, myslím tedy tu základní myšlenku. Nemluvím teď jenom o naší škole, teď v průběhu dvou měsíců jsem byla na několika školeních a mluvili jsme také o RVP, tam říkala jedna paní učitelka z vesnické školy, že u nich asi polovina učitelů nechápe smysl RVP. Prostě tyto nové myšlenky, které chce ministerstvo prosadit, nejsou jasně pochopeny širokou učitelskou veřejností.“ (B)

---

¹¹ O negativním postoji škol do jisté míry svědčí i to, jakou neochotu ze strany škol jsme pocítovali během hledání a oslovování školy, která by byla přístupná s námi na projektu spolupracovat. Základní škola, v které jsme nakonec rozhovory prováděli, byla naší třetí oslovenou školou v pořadí. Kladnou odpověď na toto vyzvání si vysvětlujeme hlavně tím, že jsme na ní byli doporučení díky osobnímu kontaktu.

Toto nepochopení a špatná informovanost se samozřejmě velmi podepisuje na kvalitě školních vzdělávacích programů a na jejich uvádění v praxi. Je samozřejmé, že vše velmi závisí na osobním potenciálu učitelů, na jejich ochotě, flexibilitě a schopnostech, avšak pokud má reforma fungovat i v praktickém životě a přinášet užitek, měla být posílena informační kampaň ze strany ministerstva a jiných organizací (s kterou se samozřejmě mělo začít již mnohem dříve), ale měl být kladen důraz i na dostatečnou motivaci učitelů, protože oni jsou konečným článkem v celém procesu a právě oni budou uvádět principy reformy do praxe.

„Samozřejmě není všem dnům konec, můžete to předělávat, ale já si nejsem jistá, jestli ty lidi budou ochotní něco předělávat. Ta atmosféra mezi učiteli je velmi nepříjemná.“ (C)

Informovanost veřejnosti

Informovanost veřejnosti ze strany ministerstva byla poměrně neuspokojivá. Rodiče žáků základních škol byli informováni o nové reformě a plánovaných změnách především ze strany školy (na internetových stránkách školy, na třídních schůzkách, v regionálním periodiku atd.). Ministerstvo nevyvinulo v této problematice skoro žádnou aktivitu a veškerou zodpovědnost nechalo na samotných školách.

„(...) veřejnost vůbec, lidé, kteří nemají děti ve škole a nejsou s tou sférou školství nějak propojeni, tak vůbec o tom, že se tady něco takového děje, nevědí.“ (A)

„Když se rodiče zajímají o dění neškole, tak o tom vědí, ale jestli všichni rodiče v Čechách vědí tom, možná vědí, že něco nového začíná, ale celkové chápání smyslu té změny, to teda nevím. (...) Nějaká propagace v tisku nebyla, v televizi už vůbec ne. (...) Já si myslím, že je to všechno na školách.“ (B)

„(...) osvěta nejenom široké veřejnosti, ale i pedagogické veřejnosti měla nastat pět let předem a měly se do toho zapojit sdělovací prostředky.“ (C)

SWOT analýza

Z výzkumných zjištění jsme identifikovali následující silné a slabé stránky při procesu zavádění reformy školství. Kategorie silné stránky zahrnuje oblasti reformy, ve kterých byli učitelé spokojeni. Kategorie slabé stránky naopak ty oblasti, které učitelé vnímají jako problematické.

Silné stránky

- důraz na nové způsoby výuky
- už před zavedením reformy se učilo novými metodami
- kompetence lektorů, kteří vedli kurzy pro učitele
- na školeních došlo k výměně cenných zkušeností s tvorbou ŠVP
- dobře vytvořený internetový portál
- tvorba ŠVP přinutila učitele více se zamyslet nad koncepcí výuky

Slabé stránky

- nedostatečná informační kampaň mezi učiteli i veřejností
- problém hodnocení klíčových kompetencí
- složitost a přílišná teoretičnost textu RVP
- školy neměly možnost ovlivnit podobu RVP
- kurzy o RVP zavedeny příliš pozdě
- při vytváření RVP bylo zapojeno málo učitelů z praxe
- chaotická organizace

Následující dvě kategorie obsahují příležitosti ke zlepšení a kritická místa reformy. Kategorie příležitosti obsahuje doporučení a možnosti vylepšení příprav při dalších fázích reformy školství. Kategorie kritická místa naopak upozorňuje na problémová místa reformy, která by mohla ohrozit její úspěšnost.

Příležitosti

- informovat učitele i širokou veřejnost o smyslu a podstatě reformy (prostřednictvím médií)
- informační kampaň zahájit s větším předstihem a informace podávat systematicky

- zajistit odpovídající finanční ohodnocení učitelů, kteří se na tvorbě ŠVP podílejí
- zapojit do tvorby RVP více učitelů z praxe
- konkretizovat požadavky pro snadnější autoevaluaci škol

Kritická místa (Hrozby)

- Učitelé se s reformou neztotožňují.
- Existuje riziko, že do ŠVP zakomponují nové výukové metody a prolínání jednotlivých předmětů, protože to od nich ministerstvo požaduje, ale budou učit „postaru“.
- nejasné hodnocení klíčových kompetencí může vést k různému přístupu ke školám ze strany školní inspekce

Aplikace

	Silné stránky	Slabé stránky
Příležitosti	<p><i>Podpora postupů, které jsou vhodné pro rozvoj silných stránek projektu.</i></p> <p>Začít se školeními k vytváření ŠVP dříve v další fázi reformy zaměřené na střední školy.</p> <p>Dále rozšiřovat internetový portál</p>	<p><i>Odstranění slabin pro vznik nových příležitostí.</i></p> <p>Zajistit odpovídající finanční ohodnocení těm, kteří se na tvorbě ŠVP podíleli</p> <p>Zapojit do tvorby RVP více učitelů z praxe</p>
Hrozby	<p><i>Použití silných stránek pro zamezení hrozeb.</i></p> <p>Zdůraznit, že principy reformy byly využívány v praxi některými pedagogy i v minulosti a ocenit jejich přístup.</p>	<p><i>Vývoj strategií, díky nimž je možné omezit hrozby, ohrožující naše slabé stránky.</i></p> <p>Konkretizovat požadavky pro snadnější autoevaluaci</p> <p>Zlepšit informovanost učitelů, aby se s principy reformy ztotožnili.</p>

Diskuze

Naše práce má mnohé limity a omezení. Určitá problematická místa můžeme nalézt v metodologii. Výběr školy, v které jsme uskutečnili případovou studii, byl značně ovlivněn ochotou školy s námi spolupracovat, což samozřejmě ovlivnilo naše závěry. Omezující hledisko můžeme nalézt i v malém počtu dotazovaných respondentů.

Ovšem cílem naší práce nebylo zobecnění na celou učitelskou veřejnost, ale pouze určité zmapování této problematiky a identifikování problémů, které mohly školy při tvorbě školních vzdělávacích programů pociťovat (a tyto aspekty a způsob, jakým je jednotliví učitelé chápou a vyrovnávají se s nimi, jsme se snažili ukázat na konkrétním případě školy). Z toho důvodu nepokládáme tyto „metodologické nedostatky“ za nepřekonatelné v kontextu naší práce.

Závěr

V naší práci jsme se snažili přiblížit v současnosti velmi aktuální problematiku nové reformy školství. Naším cílem bylo určitým způsobem zmapovat situaci a identifikovat problémy, které nastaly při zavádění školních vzdělávacích programů. Náš výzkumný problém předpokládal, že podpora škol při zavádění školních vzdělávacích programů ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byla nedostatečná. To, že současná situace ve školách problematická opravdu je, se podle našeho názoru ukázalo už na přístupu učitelů (negativní postoj, napjatá atmosféra, pocit marnosti z práce na tvorbě ŠVP), ale i na reakcích učitelů, které je možné zaznamenat v některých odborných časopisech zaměřených na problematiku vzdělávání, ale i v jiných zdrojích.

Celý problém má několik aspektů. Jako nejvíce problematické se ukázaly oblasti nedostatečné a pozdě uskutečněné informační kampaně odborné učitelské veřejnosti a nedostatečná snaha o motivaci učitelů, která zásadně souvisela s absencí jakéhokoli finančního ohodnocení. Učitelé si uvědomují i určitá pozitivní hlediska, které jim tvorba ŠVP přinesla (např. nutnost zamýšlet se hlouběji nad výukou), avšak upozorňují na skutečnost, že ze strany ministerstva byli podporováni naprosto nedostatečně. Učitelé v podstatě souhlasí

s principy reformy, i když zde jasně převládá názor, že reforma není tak zásadní a radikální změnou, jak se může na první pohled zdát.

Problematika klíčových kompetencí je v evropském kontextu nyní velmi aktuálním tématem. Naším cílem nebylo hodnotit potřebnost a funkčnost reformy (i když jsme se tohoto tématu v rozhovorech dotkli), ale spíše snahou pochopit a zmapovat území, jaká byla podpora ministerstva vůči školám při zavádění školních vzdělávacích programů.

Tuto problematiku považujeme za velmi podstatnou, protože situace na základních školách zatím stále nevypadá dostatečně uspokojivě a je stále možné nějakým způsobem ji řešit. Druhý důvod, proč je toto téma aktuální a podstatné, je zavádění školních vzdělávacích programů na středních školách, které bude uskutečněno v příštích letech. Je proto žádoucí nějakým způsobem zhodnotit celou tuto problematiku, aby bylo možné se z ní do budoucna poučit a zkvalitnit jednotlivé oblasti v budoucích fázích reformy.

Zdroje a literatura:

Články

Bečvář, Jindřich. *Všem, jejichž hlas je slyšet!* 22.9.2007 [cit. 2007-17-10]. <www.stolzova.cz>

Havránková, Kateřina. *Konec telefonním seznamům.* Literární noviny, 16.10.2006 [cit. 2007-17-10]. <www.varianty.cz>

Hrubá, Jana. *Co přinesl školám projekt Koordinátor?* 7.12.2006 [cit. 2007-17-10]. Učitelské listy na portálu <www.ceskaskola.cz>

Hučínová, Lucie. *Jak vidí naše Rámcové vzdělávací programy odborníci z Evropské Unie.* Učitelské noviny, 2003, č. 22/23 [cit. 2007-17-10]. <www.ucitelskenoviny.cz>

Sárközi, Radek. *Chyby v tvorbě Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání se opakují při vzniku RVP pro gymnázia.* 16.3.2007 [cit. 2007-17-10]. <www.ceskaskola.cz>

Vitvarová-Vránková, Karolína. *Ekonomika a štěstí pro ZŠ.* Respekt, 2007, č.40, s.60-61.

Šedivý, Michal. *Když cesta je cíl aneb jak dál ke znalostní společnosti.* 10.3.2007 [cit. 2007-17-10]. <www.isea-cz.org>

Šteflová, Jaroslava. *Co říká terén na 3. verzi RVP ZV?* Učitelské noviny, 2004, č.18 [cit. 2007-17-10]. <www.ucitelskenoviny.cz>

Portály

www.msmt.cz - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

www.rvp.cz - Metodický portál pro školy obsahující znění RVP s komentáři a manuály pro tvorbu ŠVP, praktické náměty do výuky a informace o metodických a didaktických trendech

www.vuppraha.cz – Výzkumný ústav pedagogický, autoři RVP

www.scio.cz – Obsahuje RVP, Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání, otevřená diskuse k jednotlivým částem.

Veřejné dokumenty

Národní program rozvoje Vzdělávání v České republice: Bílá kniha, MŠMT 2001 <www.msmt.cz>

The Definition and Selection of Key Competencies: Executive summary. <www.oecd.org/edu/statistics/deseco>

Přílohy

Příloha 1

Evropská komise stanovila pro období povinného vzdělávání tyto klíčové kompetence¹²:

Klíčové kompetence	Definice klíčových kompetencí pro žáky v období základního vzdělávání
Komunikace v mateřském jazyce	Tyto kompetence představují schopnost vyjádřit a interpretovat myšlenky, pocity a informace v ústní i psané podobě a zapojit se do komunikace v různých sociálních kontextech – v práci, doma i při volnočasových aktivitách.
Komunikace v cizím jazyce	Tyto kompetence zahrnují stejné oblasti (produktivní i receptivní dovednosti v psané i mluvené podobě) jako komunikace v mateřském jazyce. Úroveň osvojení cizího jazyka ovšem nemusí být shodná s jazykem mateřským a pro různé cizí jazyky se liší.
Matematická gramotnost a kompetence v oblasti přírodních věd a technologií	Matematická gramotnost představuje schopnost písemně i z hlavy počítat, odečítat, násobit a dělit a užívat tyto operace k řešení problémů v každodenním životě. Důraz je kladen spíše na proces řešení problémů než na samotný výsledek, na prováděnou činnost spíše než na žákovy znalosti. V přírodních vědách se jedná o znalosti a metodologie, které lze použít k vysvětlení jevů v okolním světě. Technologie představuje aplikaci znalostí jako prostředek, kterým člověk ovlivňuje prostředí, v němž žije.
Kompetence v oblasti informační a komunikační technologie	Jedná se o schopnost používat multimediální technologie a využívat je k vyhledávání, ukládání, vytváření, prezentování, třídění a k výměně informací.
Učit se učit (kompetence k učení, v orig. learning to learn)	Tyto kompetence jsou nezbytné pro organizaci a řízení vlastního učení (samostatně i ve skupině), pro získávání, zpracovávání, hodnocení a integraci nových znalostí a pro schopnost aplikovat tyto kompetence v různých situacích a kontextech, včetně samotného učení a řešení problémů doma, ve vzdělávacím procesu, v práci a ve společnosti.
Interpersonální sociální a občanské kompetence	Tyto kompetence zahrnují všechny formy jednání, které si každý jedinec musí osvojit, aby byl schopen se efektivně a konstruktivně podílet na dění ve společnosti a dokázal řešit problémy, a to v osobním, rodinném i veřejném kontextu.
Podnikatelské dovednosti (v orig. entrepreneurship)	Tyto kompetence mají pasivní a aktivní část – jednak vedou ke stimulaci změn, které iniciuje sám jedinec, ale také ke schopnosti vítat a podporovat změny, které jsou vyvolány vnějšími faktory, to znamená vedou žáka k tomu, aby dokázal vítat změny, přebírat zodpovědnost za své jednání (pozitivní i negativní), dokončil to, co započal, měl představu o tom, čeho chce dosáhnout, vytyčil si své cíle, šel za nimi a byl motivován k úspěchu.
Kulturní rozhled (v orig. cultural awareness)	Tyto kompetence představují schopnost vážit si projevů kultury a společenských mravů i schopnost vážit si literatury, umění, hudby a dalších forem tvůrčích projevů člověka.

¹² Zdroj: European Commission: *Second Report on the activities of the Working Group on Basic Skills, Foreign Language Teaching and Entrepreneurship*. June 2003. - převzato od Hučínová, Lucie. Nový fenomén ve vzdělávání. <http://puvodni.vuppraha.cz/KK.htm>, cit. Dne 6.12.2007

Příloha 2

Jaká byla podpora škol při přípravě Školních vzdělávacích programů ze strany MŠMT?

Dotazník (podklad pro polostrukturované rozhovory)

- Rozhovory budou zaměřeny na problémy spojené s nedostatečnou podporou škol ze strany MŠMT (Kde vidí učitelé kritická místa?)

-jak se nedostatečná podpora projevila v jednotlivých aspektech:

+ dát prostor i pozitivním stránkám

Způsob tvorby RVP

- Považujete tvůrce RVP za kompetentní, věrohodné? (Učiteli bude předložen seznam autorů)
- Souhlasíte se složením týmu autorů, s poměry jednotlivých aktérů (učitelé, odborníci)?
- Mohli jste nějakým způsobem ovlivnit tvorbu RVP? Pokud ne Vy osobně, mohl tvorbu ovlivnit někdo z Vaší školy?
- Co považujete za pozitivní?

Podoba RVP

- Kde vidíte kritická místa?
- Co považujete za pozitivní?

Informovanost učitelů

- Byla podle Vás mezi učiteli včasná a dostatečná informační kampaň o reformě – cíle, důvody změny?
- Co považujete za pozitivní?

Metodická podpora

- Bylo Vám jasné, co po Vaší škole ministerstvo požaduje?
- Byl/a jste na nějakém školení k tvorbě ŠVP? Jak užitečný byl jeho obsah?
- Co považujete za pozitivní?

Motivace škol

- Myslíte si, že jste jako učitelé byli dostatečně motivováni k práci na ŠVP?
- Co považujete za pozitivní?

Finanční podpora

- Dostali učitelé zvláštní ohodnocení za tvorbu ŠVP?
- Co považujete za pozitivní?

Informovanost veřejnosti

- Vědí rodiče o tom, že od prvního září došlo ke změně?
- S jakými reakcemi rodičů se setkáváte?
- Co považujete za pozitivní?